

I forhold til ting og kroppe

af Louise Haugaard Jørgensen

I de helt tidlige stadier - hvor det endnu ikke er muligt at tage afstand fra kroppen, da jeg'et ikke har udspaltet sig fra noget som helst og derfor ikke er begyndt at reflektere over sig selv endnu - kan man betragte helheden som kroppen og kroppen alene. Den har underinddelinger jøvist, men disse er egentlig kun potentielle, som sådan stadig kun muligheder, der endnu ikke er realiseret. Hvor vidtrækkende man ønsker at betragte begrebet om de tidligste stadier afhænger af, hvor nær- eller langsynet en optik man anlægger. Det kan altså i den ene konsekvens begrænse sig til, hvis vi sætter det på en spids, at omfatte måske kun skabelsesøjeblikket - to tings møde og kobling til én ting. I den anden konsekvens er der vel derfor heller ingen grænse for, hvor længe den infantile periode kan siges at fortsætte. Og dette afhænger jo helt klart også af enkelttilfældet, som kan afvige så og så meget fra normen eller gennemsnittet, hvis tal jo blot er et snit gennem massen.

Men der er altså en, på en eller anden måde, usekvisk og ukritisk enhed, som må antages for de flestes vedkommende at opløses, det vil sige udspaltes i en henholdsvis selvisk og kritisk, måske i bedste fald også selvkritisk duo, på et tidspunkt i første halvdel af livsforløbet. Fra og med dette tidspunkt kan der så synges duet. Måske. Nej, i virkeligheden er der nok snarere tale om at tale for døde ører - for det er som om, den stemme der kommer ud af kroppen i den høje ende ikke alligevel tilhører dén. Nok har stemmen fylde og omfang, man kunne fristes til at sige krop, men den er samtidig sært u-kropslig; den sker i kroppen men er alligevel ikke rigtigt en del af den - og dens væsen ligger vel egentlig i det den siger, ikke i det at den siger (noget). Eller hvad? Jo, det må vi holde fast i, for der er flere andre dele af kroppen, som siger noget uden netop at sige noget. Og man kan jo sagtens tale til sig selv og med sig selv - men på den anden side, hvis dette skal fungere, må man også svare sig selv, ellers kan det jo dårligt kaldes en samtale. Og så bliver det tydeligt, at der faktisk ikke er tale om nogen egentlig udveksling mellem duoens medlemmer, men snarere en form for ensom spejlgymnastik.

Men det er som om udspaltningen sker og alligevel ikke sker samtidig: Selvet træffer valg, kigger indad og fremmedgøres for sin egen krop, alt imens kemien trækker i trådene og erfaringen former vores neuroner i konstante påvirkningsloops, hvor den frie vilje ikke får et ord indført - her sker tingene helt automatisk og hele denne reflekterede deroute blottes for ethvert potentiale for inkonsekvens. Men i det perspektiv kunne man også spørge, hvordan en deling egentlig i det hele taget kan tænkes som mulig? Dét, til en start, overhovedet at forstille sig sådan noget, er vel nykker? I grunden er der jo ingen forskel mellem person og krop. Der er intet spøgelse i maskinen, men alligevel er der en selvbevidsthed, som ikke har fuld adgang til, hvad der sker i maskinen. Og dette giver unægtelig en glimrende anledning til at antage, at der alligevel må være en forskel mellem det, man kunne kalde maskinen, og den del af denne maskine, som så ikke bør kaldes et spøgelse.

Om ikke andet er jeg vel nødt til at tænke sådan for at opildne mig selv til noget som helst. Problemet med alt det her er vel den passivitet som opstår i komfort, og den lammelse som lægger sig om en maskine, når den indser sine egne begrænsninger - en dårlig cocktail. Men før begrænsningerne indses, når de glemmes eller ikke anerkendes er de sådan set sat ud af spil, uagtet om de er der eller ej. Ting som ikke findes kan sagtens vides - og måske bliver vi nødt til at vide noget for at gide noget?

Jeg har lige læst en spændende og lærerig bog. Den var også betryggende, for én af moralerne i den var, at hvis du ikke kan finde ud af at bruge en ting, så er det langt fra sikkert, det er dig, der er noget i vejen med. Det er en stor trøst at læse sådan noget. På et kraftværk havde forfatteren set, at personalet havde sat ølhaner på nogle af kontakterne for at kunne kende forskel på dem, ellers var det bare en række helt ens håndtag. Den viser også et foto af døren i et engelsk tog, hvor der på et skilt er forklaret, at hvis man skal ud, så skal man rulle vinduet ned og finde det håndtag, der sidder på ydersiden af døren. Og en pudsigt observation er, at de mest avancerede og komplicerede kopimaskiner bliver solgt til advokatkontorer, der stiller dem op i venteværelset. Så kan man sidde der og beundre dem, mens man hensynger. Den har selvfølgelig også en del kapitler om systemudvikling, og hvordan man organiserer det bedst. Bl.a. foreslår den til udvikling af større komplekse systemer en organisering som et kirurgisk hold, hvor én skærer, og de andre har støttefunktioner. Den tanke beroliger mig.

En mulighed er, for eksempel at slå ned et sted i udviklingsforløbet for der at zoome ind på nogle af underindelningernes infantile stadier. Man kunne jo tage tungen; den begynder at udvikle sig i 4. uge, hvilket er ganske tidligt i det samlede forløb. Den starter som en lille knop bagerst i mundhulen og ved formeringen af celler startes en naturlig synkereflex. Først skabes der en hævelse i midterlinjen, som siden flankeres af to udposninger - de lingvistiske hævelser. Disse to hævelser vokser sig i løbet af få uger store nok til at påbegynde en sammensmeltning til en større knop, fra hvilken tungens første tredjedels slimhinde dannes. Tungens rod dannes fra en anden hævelse i den tredje hulning i svælget, som hurtigt overvokser den anden hulning og dermed udelukker denne fra videre påvirkning af

tunges udvikling.

Således er der også andre dele af organismen som udfolder lignende udviklinger fra kim til endemål, eller fra potentiale til potens, og det er vanskeligt at sige, hvor meget tilstede alle disse dele er før de er færdigudviklede, og hvornår en afgørende forskel indtræffer i sådan noget som grader af 'jeg' og gradvise jeg-dannelser.

Den antikke læge Galen fra Pergamon fik sin anatomiske viden fra dissekering af levende grise og berberaber. Foran store tilskuersflokkede demonstrerede han kroppens funktioner ved at placere en serie af indsnit langs ryggraden på en gris og således vise, hvordan dyret gradvis mistede evnen til at bevæge sig for til slut at blive fuldstændigt lam og endelig, ved det sidste indsnit, dø. Man ville nok sige at grisens jeg – såfremt man mener at den har et sådant – er helt til stede indtil den dør, hvor man så enten kan mene at det opløses eller slutter sig til et passende regi i det hinsides. Men det kan også være at grisens jeg i kraft af Galens behandling udslettes gradvist, ligesom det måske kan antages at dannes gradvist?

Da jeg forleden gik en tur på havnen og så på alle nybyggerierne, kom jeg til at forveksle en bunke ragelse med en person, som sad på hug op ad en gammel lagerbygning og sov. Det undrede mig meget, at nogen ville sidde der og tage sig en slapper, for det var enormt koldt den dag og blæste ad Pommern til. Personens halstørklæde blafrede voldsomt i vinden. Jeg blev helt bekymret efterhånden som jeg kom nærmere, for det var ikke før jeg var indenfor ca 10 meters afstand, at jeg kunne se, at det bare var en plastiksæk viklet om en bunke ting og sager.

En ting er noget, som engang var noget andet, som har evnen til at forandres og smelte sammen med andre ting og igen blive til noget nyt. Om natten er månen den største ting, jeg kan se her nede fra. Kort efter solsystemets dannelse skete der et fatalt sammenstød mellem Jorden og en planet på størrelse med Mars. Dette sammenstød udstødte store mængder af materiale fra de yderste lag af begge planeter, og en skive af dette materiale gik i kredsløb om Jorden. Efterhånden samlede det sig og blev til Månen. Ligesom min visdomstand, da den blev trukket ud af min kæbe – den holdt op med at være mig og blev en ting.

På et givet tidspunkt sker der en forskel. Noget bliver til to. Der skabes afstand mellem disse to, deres indbyrdes sammenhænge, legemer skifter plads. Forskelle kan ophæves, afstande annulleres - det sker ofte, men underkendes som dannelser i egen ret og amputeres fra bogen. Forskellene er sammenhænge, der afstødes for at afgrænse en krop. Identitet handler om at være identisk, det samme som sig selv.

Man kan måske sige, at jeg'et er en form for gravitation eller evne til kollaps. Alting trækker i hinanden, materiale sammenhobes og der vokser entiteter frem fra sværmen. Knoppen bliver til noget genkendeligt i løbet af få uger og kulminerer i noget, vi er helt sikre på, vi kender omfanget af. Rundt om roterer et svimlende udvalg af kollapsede punkter, og vi har ikke noget problem med at adskille os selv fra alt det andet¹.

1 I lydsiden til installationen læses teksten højt af skuespiller Bodil Lassen.